

stelde „omdat de feesten van getrokken en was“⁶⁾. En in or den koning enkele jaren g over land en bevolking van geslucht rond-indelijke boom-

el Middelland- et Boveri zelf is zij beschrijft (twikfeld): „De iet nalaten op lie hij vroeger rdig kanonnen den schatten de haven van een heel ander van het Em- gsmoloren, de n voor en ach- indruk bij het ire vliegtuigen t water, kwiek taan in dichte en; zij vliegen hang, zij oefen en loopings, zon. De oor- onderlijk voor gend, zijn zoo chtshepen als“⁷⁾

van beide boe- ke wijzigingen ig zijn zich te eschrijving be- scheid. over dit gebied schrijving van ging hem niet culturele en j in aanraking teekenen van rk in deze ge-

zijn bezoeken eze conclusies ken Kruis en berlingen strijd n Islam over- ristelijke zen- enigszins be- tol het chris- ft men sterke aniseerd, maar er uitgebreide georganiseerd, ik aangestelde aagt deze pro- hang waar ze epen; en niet aangedrongen, der deze groe- eer de Islam nan zijnerzijds ag daarom de n zeker nooit

de christelijke larget Boveri tank was in ok ging haar go mate naar ten van haar oe interessant e staatkundige g de schrijfsle l van kerk en

heeft over de lat het tot een hel volgende ds generaties od geloofde — k tot toorn le nd nu iemand m niets welen od der liefde, jk en vreemd, de en benepen Een leer voor voor hen, die ic.

verband tus- e het optreden daarmee dui- el het Woord ad wordt aan

an Dr Kuyper elt de geschie- et gezichtspunt j laant ook het

licht van de Schrift vallen op de toestanden waar- mee hij in aanraking komt.

Toch is het boek van Margret Boveri voor ons van betekenis, afgedacht van de ernstige bezwa- ren die er tegen ingebracht moeten worden. Het geeft een zeer boeiende beschrijving van de worste- ling om de macht, die in het gebied van de Middel- landsche zee zich dagelijks doet gelden, en het geeft een helder overzicht van de toestanden die voor het kennen en waardeeren van de tegenwoor- dige machtsverhoudingen van belang zijn.

„De Middellandsche zee is voor Frankrijk een gracht geworden, die het moederland van „Groot- Frankrijk“ in Noord-Afrika scheidt; voor Engeland een weg, ter welks beveiliging op regelmatige af- standen forten zijn gebouwd; voor Italië het ter- rein voor uitvallen naar alle kanten.“⁸⁾

In het licht van de spannende dagen die wij meemaakt hebben voor de totstandkoming van het Protocol van München is een uittaling als deze, betrokken op de verhouding Duitsland-Engeland al zeer merkwaardig, geschreven als ze is voor de crisis in midden-Europa tot haar hoog- tepunt kwam: „Bij alle wisseling van aspect blij- ven twee factoren dezelfde wat de verhouding Engeland-Italië betreft: Italië's wil op zijn levens- tooneel een rol van het eerste plan te spelen, en Englands wil om zonder oorlog zijn positie te handhaven. Tot op zekere hoogte werken deze factoren zelfs samen. Het gevaar ligt daar waar ze met elkaar in strijd komen. Nog is het niet zeker hoever de beide volken zullen gaan met hun tactiek van eischen en toegeven, van wijken en weer terugkomen. Doch het wordt steeds duide- lijker dat binnen afzienbaren tijd beslist moet wor- den, of het politieke spel ruimte genoeg behouden zal, om de grens waar het in oorlog over gaat, te kunnen vermijden.“⁹⁾

Zal het dan waar zijn dat nu de toestand in Midden-Europa eenigszins is opgeklaard, naar het woord van Dr Kuyper „de knoop van de interna- tionale verhoudingen als vanouds weer in de Middellandsche zee is komen te liggen“¹⁰⁾?

Hoe het zij, kennis nemen van de toestanden „om de oude wereldzee“ is nog steeds de moeite waard.

D.

H. M.

6) a.w. pag. 401.

7) a.w. pag. 419.

8) a.w. pag. 511, dl. 2.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbelsche zeevaart.

Het is reeds eenigen tijd geleden, dat onder bovenstaand thema een serie artikelen verscheen over Handelingen 27. Het laatste artikel, VI a, werd geplaatst in „De Reformatie“ van 22 Oct. 1937. Nu thans deze cyclus van Bijbelsche opstellen zal worden voortgezet, willen we even op de laatst verschenen bijdrage terugkomen. Daarin ging het n.l. over Hand. 27:17 en over de vraag wat de betekenis zou kunnen zijn van „ondergorden“. Ik was de meening toegedaan, dat met onder- gorden hoogstwaarschijnlijk omgorden wordt be- doeld. Een meening, die ik dacht gevonden te hebben in het Griekse woord hupoxooma en uit de praktijk van sommige zeevarende volken. Ik heb evenwel de mogelijkheid opengelaten, dat we ondergorden ook letterlijk kunnen opvatten, hoewel ik toen daarvan geen voorbeelden had en mij ook niets daaromtrent bekend was. Een latere studie van deze dingen heeft mij de overtuiging gegeven, dat we bij vers 17 wel aan ondergorden kunnen denken.

Wanneer een schip door hevig stampen en sling- en zoodanig in al zijn verbanddeelen geschokt wordt, dat het dreigt uiteen te zullen werken, moet het schip gesjord worden, zooals men dat noemt. Dat is door middel van kabeltouwen die dwars onder het schip door de boor- den bij elkaar knellen en verder afwijken beletten. Hoe dat werd uitgevoerd heb ik in „De Reformatie“ van 22 Oct. 1937 beschreven. In de 19de eeuw werd deze ondergording ook wel toege- past met kettingen in plaats van kabeltouwen.

W. E. VAN POPTA.

PERSSCHOUW

Geschiedenis of Geschiedenissen? Lijn of Lijntjes?

In het voetspoor van Dr Kuyper Sr wandelende, heeft „De Reformatie“ er steeds sterken nadruk op gelegd, dat we in de Heilige Schrift met één ondeelbare, on- onderbroken Heilshistorie te doen hebben. Een preek over een „historisch“ onderwerp is dan alleen goed, wanneer het behandelde brok historie gezien wordt in verband met het geheel.

Of, om het in Kuyper's eigen woorden te zeggen:

„Een voorval uit het leven der patriarchen, een stuk uit Davids worstelingen, een greep uit wat de profeten Gods doorleefden, moet aan de gemeente niet een op zich zelf staand tafereel leveren, waaraan men zekere praktische opmerkingen toevoegt, dan toch is er ook uit de gewone, en uit de vaderlandsche geschiedenis allerlei stof te nemen van personen, omtrent wie we veel meer bijzonderheden weten, en aan wier bedrijf en woord zich dezelfde zedelijke opmerkingen even- goed laten vastknopen.

Neen, al deze feiten en gebeurtenissen moeten in de heilige geschiedenis genomen als deelen van één groot geheel, als brokstukken uit het groote werk der Openbaring Gods, en als van alle geschiedenis uit- gezonderd door wat God in en door deze mannen werkte voor de toekomst Zijner Kerk en voor de openbaring van zijn genadewerk, tot verheerlijking van Zijn Naam“.

Vanuit dit gezichtspunt geeft Dr A. Dondorp van Heemstede een interessante vergelijking tusschen twee boeken, die onlangs verschenen zijn, n.l. de Verbands- geschiedenis van Dr S. G. de Graaf en de Ge- schiedenis der Godsopenbaring van Dr J. H. Bavinek. Dr Dondorp schreef over deze boeken in „De Zondagsschool“. We nemen uit zijn bespreking alleen de bedoelde vergelijking over.

Eerst over het boek van Dr de Graaf:

De geheel eigene opzet is zeer strak doorgevoerd. Het is metterdaad „verbandsgeschiedenis“. Maar als één ding duidelijk wordt, is het wel dit, dat die ver- bondsgeschiedenis van begin tot eind de geschiedenis van Jezus Christus is. Die lijn wordt getrokken. Met stevige hand. Veel zijwegen en details worden ver- waarloosd. Weinig vindt ge over de omstandigheden rondom een geschiedenis, evenmin vindt ge veel over de psychologie der hoofdpersonen. Ge vindt geen enkel geschiedenisje. Uitsluitend de ééne groote geschiedenis van Gods verbondenheid aan Zijn geschapen wereld en aan Zijn gegeven woord.

En dan over het boek van Dr Bavinek:

Hier is n.l. groote aandacht gewijd aan de duizen- den bijzonderheden, die de bijbelsche geschiedenis omringen. Hoewel de titel het zou doen vermoeden, vinden we geen groote hoofdlijn, doch een massa lijntjes. Ik heb bewondering voor den arbeid, die hier achter zit, en geloof, dat dit boek uitzonderlijk geschikt is voor de bijbelstudie. De prospectus belooft een sterk psychologische inslag en de verwerking van de nieuwe historische en exegetische vondsten.

Daarmee was niets te veel gezegd. En dat maakt, met de mooie platen, ook zeker de aantrekkelijkheid van dit boek uit. Doch dat is tevens ook mijn bezwaar er tegen. Als handboek voor den Zondagsschool-on- derwijzer heeft het in de afzonderlijke geschiedenissen te weinig Evangelie.

Het is zeer interessant b.v. uitvoerig te lezen over de opmerksaamheid, het verlangen, de volharding, het geloof en de nederigheid, als de vijf gidsen, die de wijzen uit het Oosten op hun weg naar Jezus leiden.

„God sprak tot hen in de teekenen van den hemel; God sprak tot hen in het zoeken van hun eigen hart; God sprak tot hen in de woorden van Zijn profeet. En toen God zoo duidelijk sprak, toen hebben ze Gods stem gehoorzaamd en zijn Gods weg gegaan, in ge- loof en volharding. Dat is het geheim van den weg naar Jezus.“

Dat is interessant en mooi. Maar hier is Christus te weinig onderwerp van het verhaal. En daardoor komen de wijzen uit het Oosten ook niet te staan op dat punt van de openbaringsgeschiedenis van God in Jezus Christus, waar zij feitelijk hooren.

Ik kan alleen nog maar het N.T. overzien. Maar, zooals uit het voorbeeld van de wijzen uit het Oosten even bleek: de naam Openbaringsgeschiedenis klopt niet met den inhoud. Het is een gewone bijbelsche geschiedenis, en dan het woord „bijbelsch“ en het woord „geschiedenis“ niet te diep, niet te theologisch opgevat.

Van de nieuwe theologische strooming, die we vol- gens het prospectus van den uitgever zouden vinden, is dan ook niet veel te merken.

Verheugende eenstemmigheid.

Verleden week namen we met hartelijke instemming een waarschuwing van Prof. Dijk over. Een waarschu- wing om niet „achter de schermen te werken“.

Tot onze groote vreugde valt ook „Credo“ Prof. Dijk bij. Het blad doet dit onder het kopje „Konkelen“ aldus:

Nu ik toch met „De Bazuin“ bezig ben, wijs ik er op, dat Prof. Dr Dijk daarin een zaak aanroert, welke reeds vroeger in deze rubriek ter sprake is gebracht.

Hij gebruikt het woord „konkelen“ niet, maar ver- vangt het door „geheimnissen“ en werken „achter de schermen“.

„Dat men het ter harte neme“, schrijft „Credo“ onder de professorale waarschuwing.

De groote eenstemmigheid in dit „stuk des konke- lens“ is verblijdend. Als allen werkelijk waarschu- wen, dan zullen allen dat gehate monster, als het zich mocht vertoonen, ook spoedig van kant maken.

Tot mijn groote vreugde kan ik tevens verklaren, dat ik in onze kerken nog geen konkelpogingen heb kun- nen ontdekken.

Wel worden soms de zóste geruchten hier en daar verheid. Maar dwaas is hij, die ze zonder bewijs gelooft. Wel schrijven sommigen aan anderen allerlei dwaas- heid over derden. Natuurlijk zonder dat die derden er het flauwste vermoeden van hebben.

Als ieder, die geruchten hoort omtrent medebroeders, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, zich eens recht- streeks tot die medebroeders wende — zou dat niet het allerbeste middel zijn om allerlei praatjes te ver- nietigen, de sfeer te zuiveren en het gebod der liefde te vervullen?

„k Vermoed, dat „De Bazuin“ en „Credo“ het in dezen ook met „De Reformatie“ hartelijk eens zijn.

Verfilosofeerde Kerstwerkelijkheid.

In het „Algemeen-Handelsblad“ van Zondag 25 Decem- ber schrijft Mr Roel Houwink een „Kerstmeditatie“. Men leze:

„En de Engel zeide tot hen: Vreest niet, want zie, ik verkondig u groote blijd- schap, die al den volke wezen zal, name- lijk, dat u heden geboren is de Zalig- maker, welke is Christus de Heere, in de stad Davids.“ (Lucas 2:10-11.)

Heden, vandaag, nu — want een boodschap der eeuwigheid is aan geen tijd gebonden — is ons de Zaligmaker geboren. Beseffen wij dat wel, wanneer wij over deze dingen misschien een oogenblik na- denken te midden van een feestvreugde, die in den regel minder dan niets te maken heeft met de eigen- lijke reden tot het feest?

En verstaan wij wel, dat deze boodschap ons aan- gaat; ons alleen en... ons allemaal? Dat er niemand uitgesloten is van deze boodschap en dat zij tegelijkertijd tot u en mij persoonlijk, en tot niemand anders, is gericht?

Deze boodschap is niet minder voor u bestemd, die dit leest dan voor mij, die dit schrijft. Zij is niet minder bestemd voor degenen, die wij liefhebben dan voor hen, die wij haten. (Geef u er eens even reken- schap van wien gij lief hebt en wien gij haat en lees eerst dan verder!). Zij is bestemd voor menschen van verschillende huidkleur en lichaamsbouw, voor menschen met kromme en rechte neuzen, voor zieken en gezonden, rijken en armen, voor onze Koningin en voor den geringste harer onderdanen, voor boer en stedeling, voor dominé en pastoor. En zij gaat den atheïst evenzeer aan als het vrome Begintje.

De groote blijdschap, waarvan deze boodschap spreekt, geldt „al den volke“. Zij maakt geen onder- scheid, zooals wij doen, tusschen de goeden en de kwaden, de bokken en de schapen, de blanken en de negers, de heeren en de knechten, de dames en de dienstheden. Zij richt zich tot een ieder, die ooren heeft om te hooren. „En die het hoort, zegge: kom. En die dorst heeft, come; en die wil, neme het water des levens om niet.“

Voorwaarden zijn er niet verbonden aan het ver- nemen van deze boodschap. Gij behoeft het rooken er niet voor te laten, al zal het verstandig zijn, als gij wat minder rookt. En gij moogt gerust uw lippen- stift blijven gebruiken, ofschoon ik, eerlijk gezegd, uw oranje-roode lippen afschuwelijk vind. Gij behoeft voor deze boodschap niet gereformeerd te zijn noch vrijzinnig en het doet er niet toe of gij voor of tegen de Reorganisatie zijt. Gij moogt stemmen op wien ge maar wilt, gij moogt N.S.B.'er zijn of communist. Het eenig werkelijk noodige is, dat gij ooren hebt om te hooren. Iets anders hebt gij niet noodig, ofschoon er tal van dingen zijn, die ook hier u gemak en last kunnen bezorgen.

Maar tenslotte kunt gij bij het luisteren naar deze boodschap net zooveel last als gemak hebben, respec- tievelijk van uw gereformeerdheid of uw vrijzinnig- heid. Dat is in laatste instantie een kwestie van per- soonlijken aard. Evenzeer als het uitsluitend een kwestie tusschen God en u is, of uw ooren voor Gods blijmare geopend zullen zijn of toegesloopt, hetzij met het taale leem van onzen hoogmoed, de weeke was van ons egoïsme of het keihard cement van onze zelfverzekerdheid.

Men kan zich alleen maar verbazen over het feit, hoe in zoo'n klein aantal zinnen letterlijk alle schriftuurlijke waarheden omtrent de historie, de vleeschwording des Woords, de ernst van Gods Wet, de verhouding van natuur en genade enz. worden ver- kneoid en verwrongen.

Het stuk geeft een diep relief aan de ernstige, drin- gend noodzakelijke artikelen, die Rudolf van Reest schreef in ons blad.

„Teksten — krijgen“.

In „Het Zoeklicht“ vonden we de volgende corres- pondentie:

J. te D. heeft in „Het Zoeklicht“ van 10 December de noodkreet gelezen van X. IJ., die vreesde de zonde tegen den Heiligen Geest te hebben bedreven, omdat er zooveel lasterlijke gedachten in hem opkwamen te- gen den drieëenigen God. J. meent X. te kunnen helpen door hem te vertellen, hoe het hem zelf gegaan is.

„Ik heb — zoo schrijft hij o.m. — zelf jaren in die vreeselijke verzoeking gezeten. Het wordt in Januari n.a. acht jaar, dat ik er in geraakte. Het was op een morgen of de Satan zoo in mijn hart viel met die groote verzoeking om tegen Gods Drieëenheid op te staan en ik kreeg het zoo benauwd er mee, dat ik het telkens voor den Heere bracht. Het was soms, als ik 's nachts sliep, of ik wakker gesnijd werd, en dan kreeg ik het een paar minuten zoo benauwd, dat ik nat werd van het transpireeren. En in die be- nauwdheid riep ik tot Hem, Die onze Verlosser is. Op een keer had ik het weer zoo benauwd door die aanvechtingen van Satan. Het was toen midden op den dag. Ik stak mijn handen omhoog in mijn be- nauwdheid en vroeg om hulp bij den Heere. En toen kreeg ik in mijn hart „Mijn genade is u ge- noeg“, tot wel driemaal toe. Het heeft echter wel vier of vijf jaar geduurd, voordat ik het ten volle durfde zeggen en gelooven, dat Zijn genade mij genoeg was.“

Hier zien we weer het niterst gevaarlijke van het steunen op „invallende teksten“.

Wie even nagaat hoe Paulus deze woorden bezigt (2 Cor. 12:9) bemerkt aanstonds, dat we met die wor- den in een totaal andere situatie zijn!

Paulus was volkomen zeker van Gods genade be-